

9. Ruch złożony punktu

sylwetka śmigłowca pochodzi z: Parker S.: *Statki powietrzne*, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1992

$Oxyz$ – **nieruchomy** układ współrzędnych

$O'x'y'z'$ – **ruchomy** układ współrzędnych

$\vec{v}_{O'}$ $\vec{a}_{O'}$ – prędkość i przyspieszenie środka układu ruchomego
 $\vec{\omega}$ $\vec{\epsilon}$ – prędkość kątowa i przyspieszenie kątowe układu ruchomego
 $\vec{\rho}$ – wektor określający położenie punktu A w układzie ruchomym
 $\vec{v}_w$ $\vec{a}_w$ – **względna** prędkość i **względne** przyspieszenie punktu A (zmierzone względem układu ruchomego)

} DANE

SZUKANE **bezwzględna** prędkość i **bezwzględne** przyspieszenie punktu A (zmierzone względem układu nieruchomego)

$Oxyz$ – nieruchomy układ współrzędnych

$O'x'y'z'$ – ruchomy układ współrzędnych

w układzie nieruchomym $\vec{v} = \underbrace{\vec{v}_{O'} + \vec{\omega} \times \vec{\rho}}_{\vec{v}_u \text{ prędkość unoszenia}} + \vec{v}_w$

$\vec{a} = \underbrace{\vec{a}_{O'} + \vec{\omega} \times (\vec{\omega} \times \vec{\rho})}_{\vec{a}_u \text{ przyspieszenie unoszenia}} + \underbrace{\vec{\varepsilon} \times \vec{\rho} + 2\vec{\omega} \times \vec{v}_w}_{\vec{a}_C \text{ przyspieszenie Coriolisa}} + \vec{a}_w$

Zadanie 1/9

Tarcza o środku O i promieniu r obraca się z prędkością kątową ω i przyspieszeniem kątowym ε wokół osi przechodzącej przez punkt A , prostopadłej do jej płaszczyzny. Wzdłuż krawędzi tarczy porusza się punkt B ze stałą prędkością względem tarczy wynoszącą v_w .

Wyznaczyć bezwzględną prędkość v i bezwzględne przyspieszenie a punktu B .

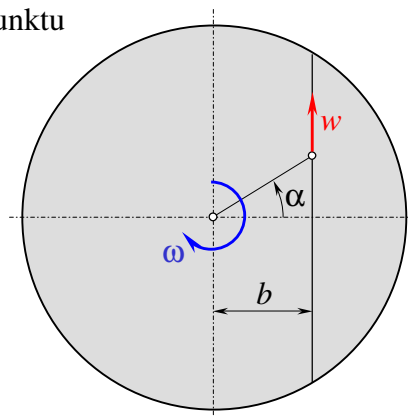
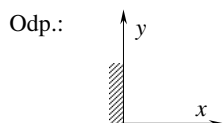
Odp.:

$$\begin{aligned} v_x &= -\omega r & a_x &= \omega^2 r - \varepsilon r - 2\omega v_w + \frac{v_w^2}{r} \\ v_y &= v_w - \omega r & a_y &= -\omega^2 r - \varepsilon r \\ v_z &= 0 & a_z &= 0 \end{aligned}$$

Zadanie 2/9

Tarcza obraca się ze stałą prędkością kątową ω wokół prostopadłej osi przechodzącej przez jej środek. Wzdłuż cięciwy, odległej o b od osi obrotu, porusza się punkt ze stałą prędkością względną w .

Wyznaczyć bezwzględną prędkość i bezwzględne przyspieszenie punktu w funkcji kąta α .

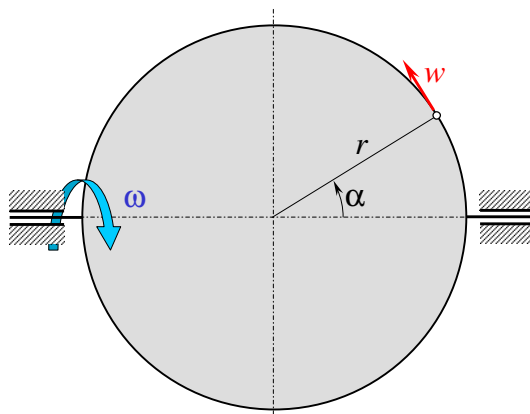
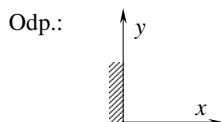

$$\begin{aligned} v_x &= \omega b t g \alpha & a_x &= 2\omega w - \omega^2 b \\ v_y &= w - \omega b & a_y &= -\omega^2 b t g \alpha \\ v_z &= 0 & a_z &= 0 \end{aligned}$$

Zadanie 3/9

Tarcza o promieniu r obraca się wokół średnicy ze stałą prędkością kątową ω . Wzdłuż krawędzi porusza się punkt ze stałą prędkością względną w .

Wyznaczyć bezwzględną prędkość v i bezwzględne przyspieszenie a punktu w funkcji kąta α .

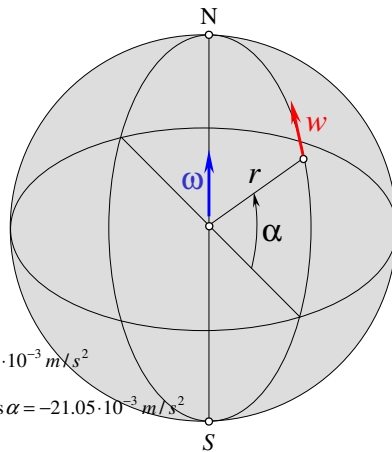

$$\begin{aligned} v_x &= -w \sin \alpha & a_x &= -\frac{w^2}{r} \cos \alpha \\ v_y &= w \cos \alpha & a_y &= -\omega^2 r \sin \alpha - \frac{w^2}{r} \sin \alpha \\ v_z &= \omega r \sin \alpha & a_z &= 2\omega w \cos \alpha \end{aligned}$$

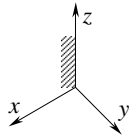
Zadanie 4/9

Obliczyć bezwzględną prędkość i bezwzględne przyspieszenie punktu poruszającego się po powierzchni Ziemi na północ ze stałą prędkością względną $w=100\text{km/godz}$.

Punkt znajduje się na $\alpha=51.5^\circ$ szerokości geograficznej północnej. Ruch Ziemi dookoła Słońca zaniedbać. Promień Ziemi $r=6370\text{km}$.

Odp.:

$$v_x = -\omega r \cos \alpha = -288.37 \text{ m/s} \quad a_x = -2\omega w \sin \alpha = -3.16 \cdot 10^{-3} \text{ m/s}^2$$

$$v_y = -w \sin \alpha = -21.74 \text{ m/s} \quad a_y = -\omega^2 r \cos \alpha - \frac{w^2}{r} \cos \alpha = -21.05 \cdot 10^{-3} \text{ m/s}^2$$

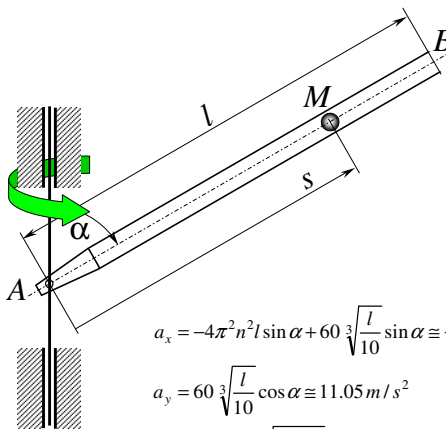
$$v_z = w \cos \alpha = 17.29 \text{ m/s} \quad a_z = -\frac{w^2}{r} \sin \alpha = -94.8 \cdot 10^{-6} \text{ m/s}^2$$

$$v = 289.7 \text{ m/s} = 1043 \text{ km/h} \quad a = 0.021 \text{ m/s}^2$$

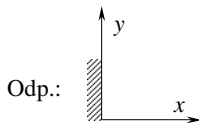
Zadanie 5/9

Rurka AB o długości $l=0.5\text{m}$ obraca się ze stałą prędkością obrotową $n=20\text{obr/s}$ wokół osi tworzącej z osią rurki kąt $\alpha=60^\circ$. Wewnątrz rurki znajduje się kulka M , której położenie określa współrzędna $s=10t^3[\text{m}]$, gdy $t[\text{s}]$.

Obliczyć bezwzględną prędkość i bezwzględne przyspieszenie kulki w chwili wylotu z rurki.

Odp.:

$$v_x = 30 \sqrt[3]{\left(\frac{l}{10}\right)^2} \sin \alpha \approx 3.526 \text{ m/s} \quad a_x = -4\pi^2 n^2 l \sin \alpha + 60 \sqrt[3]{\frac{l}{10}} \sin \alpha \approx -49.24 \text{ m/s}^2$$

$$v_y = 30 \sqrt[3]{\left(\frac{l}{10}\right)^2} \cos \alpha \approx 2.036 \text{ m/s} \quad a_y = 60 \sqrt[3]{\frac{l}{10}} \cos \alpha \approx 11.05 \text{ m/s}^2$$

$$v_z = -2\pi l \sin \alpha \approx -5.441 \text{ m/s} \quad a_z = -4\pi 30 \sqrt[3]{\left(\frac{l}{10}\right)^2} \sin \alpha \approx -88.62 \text{ m/s}^2$$

$$v \approx 6.796 \text{ m/s} \quad a \approx 102 \text{ m/s}^2$$